

รายงานสำรวจฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านภาษาและวรรณกรรม

แหล่งเรียนรู้ภาษาล้านนา วัดต้นตอง ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา

พระครูโสภิต ปัญญาวูธ อายุ ๖๓ ปี เจ้าอาวาสวัดต้นตอง ตำบลบ้านปิน อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของภาษาล้านนา ที่ทางวัดได้ทำการเผยแพร่ให้แก่ พระภิกษุ สามเณร ตลอดจนชาวบ้านที่สนใจเข้าศึกษา และเมื่อสอบถามชาวบ้าน จะพบคำกล่าวของชาวบ้านว่า “เขียนตัวเมือง ต้องวัดต้นตอง” แปลว่าจะเรียนอักษรล้านนา ต้องเรียนที่วัดต้นตองแห่งนี้ โดยท่านพระครูโสภิต ปัญญาวูธ ได้บวชเรียนเป็นสามเณรที่วัดต้นตอง ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ได้สืบทอดวิชาการอ่านเขียนตัวอักษรล้านนามาจากในวัดแห่งนี้ และได้ปฏิบัติหน้าที่เป็นพระครูผู้สอนธรรมะ และสอนอักษรล้านนาควบคู่กันมาเป็นเวลานานกว่า ๔๓ พรรษา โดยความสำคัญของภาษาล้านนา ท่านพระครูได้ให้ความเข้าใจว่า นอกจากจะใช้เป็นภาษาพูดในการสื่อสารในชีวิตประจำวันแล้ว ยังใช้ในการอ่าน เขียน อักษรในคัมภีร์ไบเบิลใช้ในการเขียนอักษรประกอบพิธีกรรมต่างๆ เช่น “ฮ้องขวัญ” หรือพิธีเรียกขวัญ และพิธีสะเดาะเคราะห์ เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันภาษาล้านนาก็ยังมีใช้กันทั่วไปในหมู่ “ป้ออาจ่าน” หรืออาจารย์ผู้ทำพิธีกรรมต่างๆ อีกด้วย

พระครูโสภิต ได้อธิบายถึงบทบาทและความสำคัญของวัด ซึ่งในอดีต ผู้ปกครองจะนิยมนำบุตรหลานมาบวชเรียนเป็นสามเณรที่วัด เพื่อที่จะได้ให้บุตรหลาน มีความรู้ มีวินัย และใฝ่ในธรรมะ ทำให้การเรียนอักษรภาษาล้านนาเป็นที่แพร่หลาย ในสังคมยุคก่อนๆ วัดยังเป็นศูนย์กลางของชุมชน ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ งานบุญ งานมงคล ฯลฯ การหิบบิณฑบาตจัดงาน ต่างก็พึ่งพาอาศัยวัดเป็นส่วนใหญ่ แต่ในบริบทสังคมปัจจุบัน มีการขยายโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ทำให้ผู้สนใจบวชเรียนที่วัดก็น้อยลงไปด้วย ส่งผลให้กิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนภาษาล้านนาในวัด ได้ยุติลงไปเช่นเดียวกัน ซึ่งท่านพระครูกล่าวว่า ในสมัยก่อน มีผู้สนใจเรียนเป็นจำนวน ๔๐ - ๕๐ คน ทั้งพระภิกษุ สามเณร และชาวบ้าน ช่วงเช้าสอนธรรมะ ช่วงบ่ายสอนอักษรล้านนา ช่วงค่ำก็จะฝึกพระ เณร ท่องบทสวดมนต์ต่างๆ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำกันมาก่อนจะมีไฟฟ้าใช้ในวัด ซึ่งไฟฟ้าในวัดมีใช้กันเมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๗ ก่อนหน้านั้นใครอ่านหนังสือ หรือทำกิจกรรมตอนดึกๆ จะต้อง “ตำมขี้ชะหย้า” หรือจุดโคมไฟ แบบโบราณของล้านนา ในการให้แสงส่องสว่างเวลาทำกิจกรรมต่างๆ เมื่อมองไปยังบริเวณวัดโดยรอบ ก็จะพบกับของเก่า อุปกรณ์ที่เคยใช้กันในสมัยโบราณ มากมาย ซึ่งท่านพระครูก็ได้ให้ความรู้ ว่าแต่ละชิ้นคืออะไร ทำงานอย่างไร

ปัจจุบันทางวัดต้นตอง มีกลุ่มแม่บ้านรวมตัวกันเพื่อผลิตสินค้าต่างๆ เช่น ผ้าทอ ตุ๊กตา ย้อม ไม้สำหรับจำหน่ายภายในชุมชนอีกด้วย

พระครูโสภิต ปัญญาวุธ พร้อมคณะเจ้าหน้าที่กองการศึกษาฯ

พระครูโสภิต ปัญญาวุธ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาของวัดและการเรียนการสอนอักษรล้านนา

ข้าวของ เครื่องใช้ ของคนล้าंनाในสมัยโบราณ

โคมไฟโบราณ

ผ้าทอหูกของกลุ่มแม่บ้าน

งานปักผ้า

บรรยากาศบริเวณวัด